

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SAĞLIKLI BENLİK YAPISINA SAHİP MESLEK LİSESİ 11. SINIF
ÖĞRENCİLERİ İLE SAĞLIKLI BENLİK YAPISINA SAHİP
NORMAL LİSE 11. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KAYGI DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİ

107710

TE. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

YÜKSEK LİSANS PROJESİ

107710

Gönül EKREN

Anabilim Dalı: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Tez Danışmanı : Prof. Dr. İlkay KASATURA

ŞUBAT 2001

T.C
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK ANA BİLİM DALI

SAĞLIKLI BENLİK YAPISINA SAHİP MESLEK LİSESİ 11. SINIF
ÖĞRENCİLERİ İLE SAĞLIKLI BENLİK YAPISINA SAHİP
NORMAL LİSE 11. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KAYGI DÜZEYLERİ
KARŞILAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS PROJESİ

Projeyi Hazırlayan : Gönül Ekren

Projenin Kabul Edildiği Yönetim Kurulu Kararı : 08.02.2001-2001/02

Jüri üyesi
Prof.Dr. Esin Cantez

Jüri üyesi
Prof.Dr. İlçay Kasatura

Jüri üyesi
Prof.Dr. Nejat Bozkurt

ŞUBAT 2001

ÖZET

Bu araştırmada, meslek lisesi ve normal lise 11. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı değişkenine göre durumluluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Bu amaçla, Bursa ilinde mesleki eğitim veren Atatürk Endüstri Meslek Lisesi ve normal eğitim veren Çelebi Mehmet Lisesinden random yoluyla seçilmiş 200 öğrenci (n=200) örnekleme alınmıştır. Araştırmada öğrencilerin benlik saygısı kazanımlarını ölçmek için “Cooper Smith Benlik Saygısı Envanteri (SEI)” sağlıklı benlik yapısı puanları yüksek olan 60 öğrenci ile sağlıklı benlik yapısı puanları düşük olan 60 öğrenciye, kaygı düzeylerini ölçmek için Le Compte ve Öner (1982) tarafından Türkçe’ye uyarlanmış “Durumluk- Süreklilik Kaygı Envanteri” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin ortalama ve standart sapmaları alınmıştır.

Sonuçta: sağlıklı benlik yapısına sahip meslek lisesi öğrencilerinin meslek planlarını formüle etme ve gerçekleştirme konusunda staj yaptıklarından şimdi ve geleceğe yönelik durumluluk-süreklilik kaygı envanteri puanlarının normal sınırlar içerisinde olduğu bulunmuştur. Sağlıklı benlik yapısına sahip olan; fakat, gelecekteki meslek seçimi, mesleki bilgiye ve fırsata sahip olamayan; meslek seçiminin ÖYS’ ye bağlı ve belirsizlik içerisinde olan normal lise 11. sınıf öğrencilerinin durumluluk-süreklilik kaygı puanlarının da normal sınırlar içerisinde olduğu bulunmuştur.

Sağlıklı benlik yapısına sahip; meslek seçimini gerçekleştirmiş meslek lisesi öğrencileri ve mesleki belirsizlik yaşayan normal lise öğrencileri ile sağlıklı benlik yapısına sahip olamayan öğrencilerin Durumluluk-Süreklilik Kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar kelime: Benlik Saygısı, Durumluluk- Süreklilik Kaygısı, Meslek Seçimi

ABSTRACT

In this research, the relation between state and trait anxiety levels of 11th grade students of technical high school and normal high school are examined according to the ego esteem variable.

For this objective, 200 students (n:200) of Atatürk Meslek Lisesi, a school giving technical education in Bursa and Çelebi Mehmet Lisesi, a school giving normal education are chosen with random sampling and used as the sample. In the research for measuring students' ego esteem gains "Cooper Smith Ego Esteem Inventory (SEI)" is used with 60 students having high healthy ego esteem points and 60 students having low healthy ego esteem points, for measuring anxiety levels "State-Trait Anxiety Inventory" that is translated to Turkish by Le Compte and Öner (1982) is used. The average and standard deviations of the data are measured.

In the result: it is found that, as students of technical high school have internship about formulating and doing occupational plans for today and future state-trait anxiety points are in normal limits. It is also found that the 11th grade students of normal high school having healthy ego formation but do not have future occupational choice, occupational information and chance whose occupational choice is depending on ÖYS with ambiguity have state-trait anxiety levels within normal limits.

A significant difference is found between students of technical high school having healthy ego formation, done the occupational choice and students of normal high school having occupational ambiguity and could not have healthy ego formation in their State-Trait Anxiety points.

Key word: Ego Esteem, State-Trait Anxiety, Occupational Choice

ÖNSÖZ

Sözleşmeli olarak haftada 15 saat görev yaptığım Meslek Lisesinde gördüğüm kadarıyla gençlerin burada olmalarının nedeni; onların tercihi değil, ailelerinin yada not ortalamaları düşük olduğu için normal liseye kayıt yaptıramamalarıydı.

Öğrenci sayısının fazla olması, benim saatimin az olması, 5 rehber öğretmen kadrosu olduğu halde, yalnız olmam ve rehberlik servisinde oturmuş bir temelin olmamasının ilk bakışta gözümü korkuttuğunu itiraf etmeliyim. Zira şehir dışında günü birlik koşturduğum üniversitedeki Yüksek Lisans'da sorumluluğum, işimdeki sorumluluğum, ve her zaman ön planda tutmaya çalıştığım/ ya da başardığımı sandığım kendime vakit ayırma konusu dışında, bu gençlere ne kadar zaman ayırabilirim sorusuna başladım. Diğer taraftan sınıf öğretmenleri ile işbirliği içerisinde olmanın şartı ile giriştiğim bu sorumlulukta Timur'un fillerine giden Hoca' dan farkım yoktu. Eğitim sistemimizde görev bilinci ile hizmet bilincinin karıştırılması bana acı verdi. Okuldaki birkaç öğretmenin iyi niyetli /sorumluluk sahibi olarak işbirliği içersine girmesi beni motive ederken, bitirme projesini meslek liselerini konu alan öğrenciler üzerine netleştirmemiz beni iyice heyecanlandırdı.

Araştırmanın yürütülmesinde ve rapor haline getirilmesinde bir çok kişinin emeği geçmiştir. Envanterleri içtenlikle yanıtlayan meslek lisesi ve normal lise öğrencilerine gönül dolusu teşekkürler.

Envanterlerin uygulanması aşamasında yardımcı olan Çelebi Mehmet Lisesi Rehber öğretmeni Aynur Güler' e, Atatürk Endüstri Meslek Lisesi Müdür' ü Mehmet Güler' e ve sınıf öğretmenlerine teşekkür ederim.

Çalışmamın tüm aşamalarında yol gösterici olan ve katkılarda bulunan tez danışmanım, sevgili hocam, gençliğe gönül vermiş yürekli insan; Prof. Dr. İlkey Kasatura' ya teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarında maddi ve manevi destek olan anneme, babama ve kardeşime, sevgili dostum Necmiye Gezer' e teşekkür ederim.

Gönül Ekren

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii

BÖLÜM I. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.1.1 Problem Cümlesi.....	3
1.1.2 Alt Problemler.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Sayıtlar	44
1.4. Sınırlılık.....	5
1.5. Tanımlar.....	5
1.5.1. Kişilik.....	5
1.5.2. Benlik Bilinci.....	5
1.5.3 Kaygı.....	5
1.5.4. Durumluluk Kaygı.....	5
1.5.5. Süreklilik Kaygı.....	5
1.5.6. Durumluluk Kaygı Envanteri.....	5
1.5.7. Süreklilik Kaygı Envanteri.....	5
1.5.8. Meslek.....	6
1.5.9. Meslek Seçimi.....	6

BÖLÜM II. İLGİLİ YAYINLAR

2.1. Benlik Saygısı İle İlgili Kuram Ve Görüşler.....	7
2.2. Kaygı İle İlgili Kuram Ve Görüşler.....	10
2.3. Kaygı İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	13
2.4. Kişilik Ve Mesleki Gelişim İle İlgili Kuram Ve Görüşler.....	15

BÖLÜM III. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Önemi.....	18
3.2. Evren.....	18
3.3. Örneklem.....	19
3.4. Verilerin Toplanması.....	19
3.5. Ölçme Araçları.....	20
3.5.1. Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri (SEI)	20
3.5.2. Durumluluk - Süreklilik Kaygı Envanteri.....	20
3.6. Veri çözüleme Teknikleri.....	20

BÖLÜM IV. BULGULAR.....21

BÖLÜM V. TARTIŞMA VE YORUM.....23

BÖLÜM VI. SONUÇ VE ÖNERİLER.....24

KAYNAKLAR.....31

EKLER.....

EK I Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri (SEI)	26
EKII Durumluluk- Süreklilik Kaygı Envanteri.....	27
EK III Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları.....	29

TABLÖLAR LİSTESİ

1. Meslek Lisesi ve Normal Lise 11. Sınıf Öğrencilerinin Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri Puan Ortalamaları.....
2. Sağlıklı Benlik Yapısına sahip 11. Sınıf Öğrencilerinin Durumluluk-Süreklilik Kaygı Envanteri Puan ortalamaları.....
3. Sağlıklı Benlik Yapısına sahip olmayan 11. Sınıf Öğrencilerinin Durumluluk-Süreklilik Kaygı Envanteri Puan ortalamaları.....

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu araştırmada Durumluluk-Süreklilik Kaygı Düzeyinin, sağlıklı benlik yapısına sahip olma ve mesleki karar verme gibi değişkenler açısından ilişkileri saptanmaya çalışılmıştır. Mesleki karar vermiş durumunda olan öğrencilerle yapılan görüşmelerde meslek seçimlerinin kendilerine ait olmadığı, aile ve yakın çevrenin görüşleri doğrultusunda bölümlerine kayıt oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin 11. sınıfta staj yaparken, sosyal güvence ve belirli miktarda asgari ücrete sahip olmaları itibariyle bir ölçüde ekonomik bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Fakat sağlıklı benlik yapısına sahip normal liseye giden, mesleki kararsızlık yaşayan ve ekonomik olarak ailesine tamamıyla bağımlı olan yaşlıları ile arasında kaygı düzeylerinde önemli bir fark gözlenmemiştir.

Diğer taraftan her iki grubunda, sağlıklı benlik yapısına sahip olamayan gençlerinin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu gözlenmektedir.

Bu bölümde, araştırmanın konusunu oluşturan problem durumu ortaya konulmuş; problem cümlesi ve alt problemler verilmiş; bu problemlere bağlı öneriler sunulmuş; araştırma ile ilgili önemli bazı temel kavramların tanımı yapılmış; sayıltılar, sınırlılıklar ve araştırmanın önemi açıklanmıştır.

1.1. Problem durumu

Biyolojik süreçler gelişimin temelini ve her aşamanın zamanını belirler. Diğer taraftan gelişimin içeriğini etkileyen önemli faktör bireyin içinde yetiştiği çevrenin özellikleridir. Çevre boyutu; ekonomik düzey, aile yaşantısı, okul yaşantısı, değerler,...vs. şeklinde sıralanabilir. Ergenlik aşamasında bireyde bedensel gelişimin yanı sıra algılama ve düşünmenin temelinde yatan bilişsel gelişimde önemlidir.

Bilişsel gelişimin son aşaması olan ergenlikte birey yetişkin dünyası ile iletişim içersine girmeye hazırlanırken yaşlıları tarafından da kabul görme ihtiyacı hisseder. Kendini ve çevresini algılayışında temel değişiklikler yaşar. Birey bu dönemde çevreden gelen uyarım ve takdir ile gelişimine devam eder. Bu takdir olduğu kadar bireyin kişiliğinde yer tutabilecek bir ketleme de olabilir.

Erikson, bu aşamada bireyin, hem cinsel, hem de mesleksel olarak benliğini oluşturma çabası içinde olduğunu düşünür. (Cüceloğlu, 1997)

- Morcia'ya göre (1980), özdeşleşme şu boyutlar içinde değerlendirilebilir; Benlik,
- İçseldir
  - Birey tarafından yapılandırılır
  - Dinamiktir
  - Bireyin yeteneklerini, inançlarını ve her alandaki yaşantısını kapsar.(Cüceloğlu, 1997)

Bu boyutlar ne kadar iyi gelişirse, birey kendi özelliklerinin ve bireyselliğinin o kadar farkında olur ve kendisinin kuvvetli ve zayıf taraflarını o kadar iyi görür. Bunun sonucu olarak da daha gerçekçi bir benlik anlayışına ulaşır.

Gerek yaşamsal, gerekse mesleki açıdan özdeşleşme sürecini gerçekleştiremeyen birey kaygı yaşar. Kaygı duygusu, öğrendiğimiz akılcı ve gerçekçi olmayan bir inanış ya da düşünce kalıbı ürünüdür. Kaygının ortaya çıkmasına neden; desteğin çekilmesi, olumsuz bir sonuç bekleme, iç çelişki, belirsizlik, geçmiş bir tecrübenin etkisi,...vs. olabilir. Bireye kendisi ya da çevresi tarafından; başarılı- başarısız, takdir edilen- edilmeyen, becerikli-beceriksiz, gibi değer yargıları yüklenebilir. Bu durumda birey yaptıklarını performansı doğrultusunda koşullu olarak kazandığına inanır hale gelir.

Kimileri sürekli huzursuzluk içinde yaşar. Genellikle mutsuzdur. Doğrudan doğruya çevreden gelen tehlikelere bağlı olmayan bu kaygı türü içten kaynaklanır. Özdeğerlerinin tehdit edildiğini zannetmesi ya da içinde bulunduğu durumları stresli olarak yorumlaması sonucu birey kaygı duyar ki bu sürekli kaygıdır. (Öner,1985)

Kaygı, insanın temel duygularından biri olarak kabul edilebilir. Hepimiz, tehlikeli gördüğümüz durumlarda kaygı duyarız. Dişçi koltuğunda otururken, sınav kapısında beklerken, uçağa binmeden önce tedirgin ve huzursuz oluruz. Tehlikeli koşulların yarattığı bu kaygı türü genellikle her bireyin yaşadığı geçici, duruma bağlı bir kaygıyı oluşturur. (Öner,1985)

Tehlikeli koşulların yarattığı korku ve tedirginlik, bireyin yaşadığı geçici ve normal bir kaygı olarak kabul edilir. Kişinin o anda içinde bulunduğu duruma doğrudan doğruya bağlı olmayan sürekli kaygı ise bir kişilik özelliğini belirler. Sürekli kaygı, bireyleri birbirinden ayırt eden bir özelliktir. (Öner,1985)

Oysa sağlıklı insan, benliğini toplumsal otorite içinde eriten,yok eden, topluma pasif uyum gösteren insandan farklı olarak, kendi öz duygu ve ihtiyaçları doğrultusunda hareket eden, sahip olduğu gizilgüçleri gerçekleştirmeye çalışan, fakat bunu yaparken toplumla gerçek bir çatışmaya düşmeyen insandır.

Bu araştırma ile Bursa İli Merkez İlçe sağlıklı benlik yapısı puanları yüksek olan meslek lisesi ve normal lise öğrencilerinin kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi saptamak için yapılmıştır. Lise öğrencilerinin meslek seçimi ve mesleki belirsizlik gibi değişkenler açısından sağlıklı benlik yapısına sahip olma durumlarını belirlemek için “Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri” ve kaygı düzeylerini belirlemek için “Durumluluk- Süreklilik Kaygı Envanteri” uygulanmış ve aralarındaki ilişki araştırılmıştır.

1.1.1. Problem cümlesi

Meslek lisesi ve normal lise 11. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı kazanımı ile kaygı düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

1.1.2 Alt problem

Araştırmanın alt problemleri şunlardır;

1. Mesleki yönelim gösteren öğrencilerin durumluluk- süreklilik kaygı puanları , mesleki belirsizlik gösteren öğrencilerin durumluluk-süreklilik kaygı puanlarından daha mı düşüktür?
2. Sağlıklı benlik yapısına sahip olamayan öğrencilerin durumluluk-süreklilik kaygı puanları nedir?

1.2. Araştırmanın amacı

Toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamdaki gelecekleri bu gün gençlere yapılacak bilgilendirme ile aydınlatılacaktır.

Bireyin kendine güveni, saygısı, yaşamına ve beklentilerine olan kaygısı, toplumun estetik ve değer anlayışı ile sentezlenerek anlam bulacaktır.

Geleceğin Sosyo-Ekonomik, kültürel yapısını teşkil edecek olan gençlerin benlik saygısı kazanımları ve yaşadıkları kaygı onların bireysel yaşamlarında da önemlidir rol oynamaktadır. Bu araştırma ile meslek lisesi ve normal lise 11. sınıf öğrencilerinin mesleki seçimin netleşmesi ya da belirsizliği ve benlik saygısı puanları ile kaygı düzeylerine ilişkin varolan durumları saptanmıştır.

1.3.Sayıtlar

1. Araştırmada, kullanılan araçların geçerli ve güvenilir olduğu var sayılmaktadır.
2. Araştırmada, ankete cevap veren öğrencilerin içten ve samimi olduklarına inanılmıştır.

1.4.Sınırlılıklar

1. Araştırma Bursa ili merkez ilçesindeki normal eğitim veren Çelebi Mehmet Lisesi ve mesleki eğitim veren Atatürk Endüstri Meslek Lisesi ile sınırlıdır.

2. Araştırma, sadece 2000-2001 öğretim yılındaki 11. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır.
3. Araştırmada, meslek lisesi ve normal lise 11. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri belirlenmiştir.
4. Araştırmada, meslek lisesi ve normal lise 11. sınıf öğrencilerinin durumluluk-sürekliлик kaygı düzeyleri belirlenmiştir.

1.5. Tanımlar

1.5.1. Kişilik. Bireysel insan organizmasının davranışının, onu diğer organizmalardan farklılaştıran yönlerinin bütünü (Cevizci, 1997)

1.5.2. Benlik Bilinci. Kendimizle ilgili bütün düşünceler, duygular ve değerlendirmelerin tümünün etkileşiminden doğan sonuç algıdır. (Cüceloğlu, 1998)

1.5.3. Kaygı. Temeli bilinçsiz olan fakat birey tarafından bilinçli olarak tespit edilen bir korku, tedirginlik ve endişe duygusu olup fizyolojik değişmelerle ve sözel yollarla iletilebilen bir duygudur. (Öner, 1985)

1.5.4. Durumluluk Kaygı. Tehlikeli koşulların yarattığı genellikle her bireyin yaşadığı geçici, duruma bağlı bir kaygıdır. (Öner, 1985)

1.5.5. Sürekliлик Kaygı. Objektif kriterlere göre nötr olan durumların birey tarafından tehlikeli ve özünü tehdit edici olarak algılanması sonucu oluşan hoşnutsuzluk ve mutsuzluk duygusudur. (Öner, 1985)

1.5.6. Durumluluk Kaygı Envanteri. Kısa ifadelerden oluşan bir öz değerlendirme anketidir. DSK olarak kısaltılmıştır. (Öner, 1985)

1.5.7. Sürekliлик Kaygı Envanter. Kısa ifadelerden oluşan bir öz değerlendirme anketidir. DSK olarak kısaltılmıştır. (Öner, 1985)

1.5.8. Meslek. Bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı kuralları toplumca belirlenmiş ve belli eğitimle kazanılan sistemli etkinlikler bütünüdür. (Kuzgun 1997-7)

1.5.9. Meslek Seçimi. Bireyin girmek istediği meslekler arasından birini ayırması ve buna girmek için çaba göstermesidir. (Kuzgun 1997-7)

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYINLAR

Bu bölümde, benlik saygısı ve kaygı konusundaki kuramsal görüşlere ve benlik saygısı ve kaygı üzerine yapılan araştırma konularına yer verilmiştir .

2.1 BENLİK SAYGISI İLE İLGİLİ KURAM VE GÖRÜŞLER

Belli başlı kişilik kuramları, kökü Hippokratese'e kadar geri giden ve bireyin kendisini meydana getiren temel öğelerin belli bir dengesini yansıttığını savunan tip kuramı; kişiliğin karakteristik düşünme, davranma, hissetme, tepki verme, vs. tarzlarının bir toplamı ya da özeti olduğunu dile getiren iz kuramı; kişiliğin zaman içinde gelişip, bireydeki bütünlüğü yansıttığını savunan psikanalitik kuram; kişiliğin uyaranlara belli biçimlerde verilen tepkilerin sonucu olduğunu öne süren toplumsal öğrenme kuramı; kişiliğin bireyin özelliklerinden çok içinde bulunulan durumların özelliklerini yansıttığını savunan durumcu kuram olarak sıralanabilir.(Cevizci,1997)

Psikanalitik kuramcılardan Freud' a göre, kişilik iç güçler olan id, ego ve superego dan oluşmaktadır. (Freud, 1994)

Freud (1923) göre iç güçler arasındaki çatışma bireyin davranışlarını ve psikolojik dünyasını oluşturur. Öğrenme kuramcıları ise dış olayların (ödül, ceza,...) bireyin davranışlarını belirlediğini savururlar. Her iki kuramsal yaklaşımda da bireye seçme ve karar verme özgürlüğü tanınmaz. Oysa, benlik kuramcılarına göre birey yaşamını doyumluluğa ulaştırma yönünde sürekli seçim yapmaktadır. İyiye gitme, gelişme ve mutluluğa ulaşma yönünde seçim yapar. Benlik kuramcıları bireyin daha önceki yaşantı ve olaylarına önem vermez. Çocukluk da geçmiş olayların , yetişkin bireylerin davranışını etkilediğini kabul etmezler. Kişinin, çevresini ve kendini nasıl algıladığıdır.

Bireyin çevresindeki olay ve olgular karşısında kendini ve çevresini algılamasındaki önemli etkenlerden biri, güvendir.

Güvensizlik iki ayrı grupta incelenmektedir.

1. Objektif güvensizlik: Dış dünyanın algılanması sonucunda meydana gelen rahatsız edici bir duygusal yaşantıdır. Bir başka deyişle kişinin, iç dünyasındaki sübjektif duygulardan, insiyaklardan doğan bir sıkıntı yerine, dış dünyadaki gerçek bir tehlikenin birey tarafından idrak edilmesi ve sıkıntı duyulmasıdır. Objektif güvensizlik korku ile eşdeğer de sayılabilir.
2. Nevrotik güvensizlik: genellikle içgüdülerden gelen bir tehlike sonucu oluşur. Birey farkında olmadan kendine zarar getirecek bir faaliyette bulunmaktan korkar. Freud' a göre nevroitik güvensizlik, egonun Id ve Süper Ego arasındaki bir çatışma nedeni ile çaresizliğe düşmesidir. (Kasatura,1998)

Jung , insanın amaçlarının olmasına ve bu amaçlara ulaşmak için bireyin yaşamında çaba göstermesine önem vermiştir. Bir kimsenin etkin yaşam sürdürebilmesi için içe dönük ve dışa dönük yönünü denge içinde tutması gerektiğini savunmuştur.(Cüceloğlu,1997)

Adler' e göre bireyin üstünlük duygusu, bireyin diğerlerinin yanında kendisini üstün veya aşağı olarak tanımlamasına yol açmaktadır.

Yetişkinlik yaşamında etraftaki kişilerin ailesi kadar verici olmadığını görmek, bir eksiklik duygusu ve güvensizlik yaratmaktadır. (Kasatura,1998) Karl Goldstein'e göre ise, organizmanın amaçları ile çevrenin gerçekleri arasındaki aykırılık çok fazla ise organizma amaçlarının bir kısmından vazgeçer ve kendini daha aşağı bir düzeyde gerçekleştirme yoluna gider. (Kuzgun,1972)

Neo-Freudyenlere göre;biyolojik ihtiyaçları toplumsal normlara uyan yollarla tatmin edilmediği zaman, çocukta güvensizlik hissi, huzursuzluk, güvensizlik ve kaygı gelişir. Güvensizlik ve kaygı, tatmin ihtiyacı ile bu tatmini toplumsal normlara uygun olarak karşılama arasındaki çatışmadan doğar. (Kasatura,1998)

Bandura'ya göre , insanın öğrenmesi sosyal bir ortamda oluşmaktadır. Bu görüşe göre kişilik, başkalarının davranışlarını taklit ve gözleme yoluyla öğrenilmiş davranışlar örüntüsüdür. (Cüceloğlu,1998. Kuzgun,1997)

Birey benliğini kazanma değişim ve gelişim süreçlerini yaşamaktadır. Bireyin bu süreçte benlik saygısını kazanması ve eğilimi, temelde olumlu olarak, yalnızca belli koşulların sağlanmasıyla, bireyin kendini yönetme, düzenleme ve kontrol etme yetisine bağlıdır.

Birey merkezli yaklaşıma göre , tüm psikolojik sorunların bu gerçekleştirme eğiliminin engellenmesinden kaynaklandığı ileri sürülmektedir.

Cooper Smith Benlik Saygısı Envanteri' nde de gördüğümüz gibi benlik kavramı, hem kendisi hakkındaki algılardan hem de bu kendilik algılarına ilişkin olarak buna bağladığı değişik derecelerdeki olumlu ve olumsuz değerlerden oluşur.

Kasatura (1998)'ya göre; herkesin özgüvene, bir özdeğere ve başkaları tarafından takdir edilmeye ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaçlar birbirine bağlı iki alt gruba ayrılabilir. Birincisi güç, başarı, beceri sahibi olarak insanların güven duyduğu bir kişi olmak, ikincisi ise, önemli olma, takdir edilme, saygı görme ihtiyaçlarıdır.

Kendini değerlendirme ihtiyaçlarının tatmini, kendini değerli, yararlı bir kişi olarak görmesini sağlayacaktır. Psikolojik sorunları olan bireyler üzerinde yapılan araştırmalar, özgüven eksikliğinin, insanları yetersizlik duyguları ve köklü bir cesaretsizliğe ittiğini göstermektedir.

2.2 KAYGI İLE İLGİLİ KURAM ve GÖRÜŞLER

Rogers' a göre kaygı; organizmadaki benlik kavramı ile yaşantı arasındaki tutarsızlık veya farklılık şeklindeki alt algılamaya tepki olarak ortaya çıkan gerilim ve rahatsızlık durumudur. (Nelson-Jones 1982)

Kaygı; üzüntü, sıkıntı, korku, başarısızlık duygusu, acizlik, sonucu bilememe ve yargılanma...vs. heyecanlarından birini veya bir çoğunu içermektedir. Kaygı çoğunlukla geleceğe dönük, bir durumun veya davranışın ortaya çıkaracağı sonuçla ilgilidir.

Wolpe(1979), kendine güvenli bir biçimde davranan kişinin ilişkilerinde daha etkin olacağını ve bu nedenle sorunu daha az olan, daha doyumlu ilişkiler geliştireceğini ileri sürer. Kendine güvenli davranan bireyin kaygısı daha az olacağından, kaygıdan kaynaklanan sorunlarla uğraşmaz.(Cüceloğlu,1998)

Freud' a göre ise kaygının hangi durumlarda –yani ne tür nesnelere ve ortamlara karşısında – ortaya çıkacağı elbette büyük ölçüde kişinin bilgi düzeyine ve dış dünya karşısındaki güç duygusuna bağlıdır.

Tehlike yaratan , kaygının tehdit ettiği şey, Goldstei'nin de dikkati çektiği gibi kişiliğin özüne veya çekirdeğine ait bir şeydir. Farklı bireylerin hayati değerler olarak hissettiği şeylerde büyük farklar olduğu gibi, hayati tehlike olarak gördükleri şeylerde farklılık gösterir. Yaşam, özgürlük, çocuklar gibi hemen hemen evrensel olarak hayati öneme sahip bazı değerler olmasına rağmen, kişi için özellikle temel bir değeri temsil eden şeyler, tamamen onun yaşadığı koşullara ve kişilik yapısına bağlıdır;bu örneğin onun bedeni, malları, ünü, inançları, aşk ilişkileri olabilir. (Horney,1998)

Kaygının tipik örneği yaygınlık ve belirsizlik niteliğidir.

Freud'a göre kaygının tipik özelliği tehlikeye karşı çaresizlik duygusudur. Tehlikenin kaynağı içgüdüsel gerilimin şiddeti veya "Süperego" nun cezalandırıcı gücüdür; tehlikenin nesnesi "Ego"dur. Çaresizliğe neden olan şey, "Ego"nun zayıflığı ve "İd" ile "Süperego"ya bağımlılığıdır. (Horney,1989)

Horney'e göre ise tehlikenin kaynağı özgün değildir; iç veya dış etkenlerden oluşabilir. Freud'un savunduğu gibi kaygıyı yaratan bir iç etkenin veya bir dürtünün olması gerekmez, bir ketleme olabilir.

Bu durumda, kaygıdan kaçınmanın dört yolu vardır; kaygıyı ussallaştırmak; uyuşturmak; kaygı yaratabilecek düşüncelerden,duygulardan, dürtülerden ve ortamdan kaçınmak. (Cüceloğlu, 1998)

Kasatura'nın (1998)D.S.M.III (1989) , kimlik bocalaması adı altında toplanan rahatsızlık belirtilerinin tanı kriterlerini şöyle sıralanabilir;

Kimlikle ilgili olarak aşağıdakilerden en az üçüne ilişkin belirsizlik olmasından kaynaklanan ciddi sübjektif sıkıntı hissi.

A.

1. Uzun süreli amaçlar
2. Meslek seçimi
3. Arkadaşlık modelleri
4. Cinsel yönelim ve davranış
5. Dinsel yönelim
6. Ahlaki değer istemleri
7. Grup ilişkileri ve sadakat

B. "A" Grubundaki semptomların sonucu olarak toplumsal işlemlerde yetersizlik.

C. Bozukluğun en az üç ay sürmesi.

D.S.M.III'ün kriterlerini ortaya koyarken, bizim klinik gözlemlerimiz bir çok gencin ergenlik dönemine özgü olan bu bocalamayı geçirdikten sonra, kendi kimliklerini buldukları yolundadır.

Diğer taraftan Köknel (1993) kaygının özelliklerini şöyle ifade etmektedir.;

1. Hoş olmayan , elem veren duyguların durumu,
2. Geleceğe yönelik endişeli beklenti,
3. Bu durumların öznel algılanması, anlaşılması, duyumsanması,
4. Bedensel gerginlik,
5. Ruhsal tedirginlik ve panik

Öner (1985)'e göre genellikle olumsuz olarak bilinen kaygının bireyin yaşamını belirli koşullarda olumlu da etkileyebileceği yönündedir.

Herhangi bir duygu halinde temelde üç ana boyut dikkatimizi çeker. Bunlardan ilki duygu hali ile ilişkili gözüken, kişinin genelde dış çevresinde oluşan bir “olaydır”. Dış çevre olayları, duygu sürecinin başlamasına neden olurken, duygu halinin boyutu her seferinde farklı fizyolojik tepki şeklinde kendini göstermektedir. Dolayısıyla davranışlarda da değişim söz konusudur. Kaygı hali bilinçli bir şekilde yaşanan gerginlik, korku, endişe hisleri eşliğinde sinir sisteminin uyarılmasından ibarettir.

Freud (1952) kaygı nevrozlarını “birincil kaygı” ve “eşdeğer kaygılar” diye nitelendirmiştir. Kaygı, fiziksel ya da toplumsal çevreden gelen tehlikelere karşı bireyi uyarma, gerekli uyumu sağlama ve yaşamını sürdürebilme işlevlerine katkıda bulunur. Ne var ki kaygı, “nevrotik kaygı” da olduğu gibi, gerçek dışı ve mantığa aykırı bir nitelik alırsa, uyum sağlamaya yardımcı olan işlevini yitirir ve normal dışı davranışların kaynağı olur. Kaygı bir çok önemli sorunun bir araya toplandığı bir düğüm noktası ve çözümü tüm ruhsal varlığımıza ışık tutacak bir bulmacadır. Ego sürekli üç ayrı tehlike karşısındadır: (1) Engellemeler ve dış dünyadan gelecek saldırılar, (2) İd'in içgüdüsel ve gerçek dışı istemleri, (3) süper egonun cezalandırılması. Kaygı, egonun tehlikeden kaçış yollarının bir anlatımı olduğundan, bu üç tür tehlikeye karşı üç tür kaygı geliştirilir. (Geçtan, 1995)

1. **Gerçeklik kaygısı** : Korku ile eş anlamlıdır. Dış dünyada tehlikeli bir durumun varlığının algılanmasından doğan ürkütücü bir duygudur. Yaşam için zorunlu bir objenin çevrede bulunmaması ya da yaşamın sürdürülmesini tehlikeye sokan bir objenin ya da durumun ortaya çıkmasından doğar. Freud, organizma için tehlike yaratan durumların algılanması sonucu yaşanan korkunun doğuştan var olabileceğinden söz etmişse de, bazı gerçeklik kaygılarının öğrenme süreçleri sonucu edinildiğini de kabul etmiştir. (Geçtan, 1995)
2. **Vicdani kaygı** : Egoda suçluluk ya da utanç duygusu yaratır. Özellikle, süper egonun vicdan diye bilinen bölümünün tehlike diye saydığı durumlarda ortaya çıkar. Ebeveyn otoritesinin içerikleşmiş bir ögesi olan vicdan, benlik ideallerinin ya da kusursuzluğa yönelik beklentilerine uygun düşmeyen düşünce eylemlerinden ötürü, egoyu cezalandırmakla tehdit eder. Kökeninde çocukluk yıllarındaki cezalandırıcı ana-baba ile simgelenen nesnel ve gerçek bir korku bulunur. Buna neden olan durumlardan kaçabilme imkanı yoktur. (Geçtan, 1995)
3. **Nevrotik kaygı** : İçgüdülerden gelen tehlikenin algılanmasıyla ortaya çıkar. Bu, bir bakıma, ego içgüdülerin birden boşalma istemlerini engelleyemezse sonucun ne olabileceği korkusudur. Kişi kaygının bilincinde değildir, böyle bir duyguyu neden yaşadığını bilmez. (Geçtan, 1995)

2.3. KAYGI İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Rüstemli (1975), bir özdeğer ölçeğinin kriter geçerliliğini konu edindiği çalışmasında, Durumluluk-Sürekli Kaygı Envanterinden elde edilen sürekli kaygı puanlarını kriter olarak kabul etmiştir. Araştırmacı, sürekli kaygı seviyesi yüksek olan öğrencilerin, düşük olanlara kıyasla kendilerinden daha az hoşnut olduklarını ve gerçek- ideal özdeğerleri arasında büyük farklılıklar bulunduğunu ileri sürmüştür.

Bulgular beklentileri desteklemiştir. Yüksek kaygılı öğrencilerin özdeğerleri düşük , düşük kaygılı öğrencilerin ise yüksek çıkmıştır. Sonuçlar, gerek kaygı kuramı ile gerekse Roger'in Benlik Saygısı kuramı ile tutarlıdır. (Öner, 1985)

Kocacıoğlu (1982), düşük, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden üç İstanbul Lisesinden 150 öğrenci ve bu öğrencilerin ebeveynleri ile yaptığı bir çalışmada, öğrencilerin kaygı düzeylerini Durumluluk –Sürekli Kaygı Envanteri ile saptamıştır. Çalışmanın amacı, farklı sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin kaygı seviyesiyle ebeveynlerinin çocuk yetiştirme ve aile tutumu arasındaki ilişkiyi karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bulgular öğrenci grupları arasında kaygı ortalaması itibariyle önemli farklar olmamasına karşın, düşük sosyo ekonomik düzeyi temsil eden öğrencilerin sürekli kaygı puanlarının diğerlerinden daha yüksek olma eğilimini gösterdiği şeklindedir.

Özkan (1984), gençlerin kaygı ve korkularıyla ilgili olarak yapılmış bir araştırma ilginç sonuçlar vermiştir. 15-17 yaşlarında 359 liseli genç arasında yürütülen bu ankete göre gençlerin %20'sinden çoğunu sürekli kaygılandıran konular sıklık derecesine göre; iş bulma, acı çekerek ölme, ölümden sonra ne olacağı korkusu, hayvanlardan korkma, üniversiteye girememe korkusu, meslek seçme kaygısı, başarısızlık korkusudur. Burada kaygı yaratan iş bulma, üniversiteye girememe, meslek seçimi yapmış olduğumuz çalışmadaki sonuçlar ile örtüşmemektedir.

Kaymak (1995), sınav kaygısı, okul başarısı ve zeka arasındaki ilişkileri ve bunların cinsiyete göre nasıl değiştiğini 60 kişilik bir orta okul örneklemini üzerinde incelemiştir. Bulgular sınav kaygısı-okul başarısı ilişkisini araştırırken zeka ve cinsiyeti göz önüne almanın önemini göstermiştir. Sınav kaygısı-okul başarısı arasındaki olumsuz ilişki yalnızca normal zekadaki kız öğrenciler için bulunmuştur. (Baykan, 1998)

(Sinangil,) işletme bölümü son sınıf öğrencilerine ilişkin, yönetici adaylarının karar verme ile kaygı ilişkileri çalışmasında; son sınıf öğrencilerinde birinci sınıf öğrencilerine kıyasla durumluluk kaygı puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bu farklılık “öğrencilik “yaşamının bitmekte olduğu ve daha sonraki, henüz bilinmeyen “iş yaşamı” ve “yeni bir çevre” kavramlarının yarattığı bir sonuç olarak da düşünülebilir.

LeCompte (1978-79), normal ve psikiyatrik bozukluğu olan bireyleri sürekli kaygı ve özdeğer (self-esteem) boyutlarına göre karşılaştırmak ve bu boyutlar arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla seri halinde dört çalışma yapmıştır. Araştırmanın esas konusu olan kaygı ile bireyin özdeğeri arasındaki ilişki saptandıktan sonra bu ilişkinin değişik denek gruplarında tekrarlanarak güvenilirliği sınanmıştır. Bulgular araştırmacının beklentileri doğrultusunda olmuş, normal öğrenci ve tedavi gören psiko nevrozlar dahil olmak üzere, yüksek kaygılı bireylerin cinsiyet ve sosyo ekonomik düzeyleri ne olursa olsun özdeğeri arasında olumsuz ve önemli , güvenilir bir ilişki bulunmuştur. Yüksek kaygılı bireylerin kendilerini değerli bulmadıkları, kendileri hakkında fikirlerin olumsuz olduğu ve genellikle kendilerinden memnun olmama eğilimi gösterdikleri ileri sürülmüştür.

LeCompte çalışmalarının diğer önemli bulgusu, Durumluluk-Sürekli Kaygı Envanterinin iki kaygı türü arasında geçerli bir ayırım yaptığıdır. Sürekli kaygı puanları ile bireyin özdeğer puanları arasında önemli bir ilişki görünmesine karşın, durumluluk kaygı puanları ile özdeğer puanları arasında böyle bir ilişki çıkmamıştır. Bu bulgular, Rogers’in “Kendilik Kuramı” ından esinlenerek geliştirilen beklentileri ve Durumluluk-Süreklilik Kaygı Envanterinin ayırt edici (kuramsal) geçerliliğini doğrudan destekleyen veriler olarak yorumlanmıştır. (Öner, 1985)

2.4. MESLEKİ GELİŞİM İLGİLİ KURAM VE GÖRÜŞLER

Bireyin ilgi ve yetenekleri ile çevrenin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı mesleki gelişimi etkileyen etmenlerdir. Mesleki gelişim kuramları; bireylerde meslek fikrini nasıl doğup geliştiği , mesleki kararın yada seçimin nasıl yapıldığı bu seçimi etkileyen etmenlerle birlikte bu oluşumu açıklayan görüşlerdir.

Gençlik dönemi, genelde 13-22 yaşları arasındır. 22 yaşlarında artık gencin ne istediğini bilmesi, kimliğin bulmuş olması beklenir. Ancak bu dönemde yaşanan;

1. Düşünce sistemindeki değişiklikler
2. Cinsel rollerdeki değişiklikler
3. Meslek seçimine yönelme sorunları, genç bireyin kimlik kazanmasına etkide bulunmaktadır. (Kasatura,1998)

Ginzberg ve arkadaşları (1951) de meslek seçiminin yalnızca belirli bir anda gerçekleşen bir olay değil, çocukluktan ergenliğe , oradan da erken yetişkinliğe kadar uzanan dönemi kapsayan bir gelişim süreci olduğunu ifade etmektedirler. (Yeşilyaprak, 1998)

Ginzberg'e göre mesleki karar verme süreci ; 6-11 yaşlarını kapsayan genellikle çevresindeki kimselere karşı geliştirdiği özdeşime göre meslek tercihini içeren "fantezi dönem"; ilgi, yetenek ve değerleri içeren bireyin iş ve ileri eğitimi düşünmeye başladığı " geçiş " dönemi; araştırma, billurlaşma ve belirmeyi içeren " Gerçekçi " dönemden oluşmaktadır. (Kuzgun 1997-7)

Super'a göre benlik tasarımı; bireyin kendini nasıl gördüğüdür.(Kuzgun 1997-7) Bu kuramın önemli bir yönü, meslek seçiminde çeşitli kişilik özelliklerine dikkat çekmesidir.

Super 'a göre (1986), benlik kavramını oluşması ve meslek tercihine dönüşmesinin, gelişim süreci boyunca gerçekleştiğini belirtmekte ve mesleki gelişim sürecini 5 evreye ayırmaktadır.

1. Büyüme (Doğumdan 14 yaşa kadar): Özdeşleşme gibi süreçlerle oluşmaya başlar.
2. Araştırma (Keşfetme)Evresi (14-24 yaşlar):
  - a. Deneme basamağı (14-17 yaşlar)
  - b. Geçiş basamağı (18-21 yaşlar)
  - c. Sınama ve izleme basamağı (22-24 yaşlar)
3. Yerleşme Evresi (25-44 yaşlar)

4. Koruma Evresi (45- 64 yaşlar)
5. Çöküş Evresi (65 yaş ve sonrası) (Yeşilyaprak 1998)

Kuzgun (1997), Holland'ın kuramı, kişilik dinamiği ile mesleklerin yürütüldüğü çevre veya mesleklerin gerektirdiği faaliyetler arasındaki ilişkiye dayanır.

Holland'a göre iş dünyasındaki çeşitli meslekler, içerdikleri etkinlikler bakımından alt tür mesleki çevre oluşturmaktadırlar. Bunların her biri için alt tür kişilik örüntüleri betimlenmektedir. Buna göre;

1. Gerçekçi tip.
2. Aydın tipler
3. Sosyal tipler
4. Gelenekçi tipler
5. Girişimci tipler
6. Artistik tipler

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, evreni, örnekleme, veri toplama teknikleri, ölçme araçları, bilgi toplama süreci ve veri çözümleme tekniklerine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

2.4. Araştırmanın önemi

Güncel olarak birey, içinde bulunduğu ülkenin sosyo-ekonomik durumuna bağlı olarak, gerek gün içerisinde yaşadığı olay / olgular karşısında , gerekse yaşayacağı belirsizlik karşısında bir takım endişeler yaşamaktadır. Bu kaygının nedeni bireyin ihtiyaç ve amaçları karşısındaki yetersizliği olduğu gibi, nedensiz de olabilir. Diğer taraftan birey geçmişte yaşadığı olaylar ile bağlantı kurarak geçmiş sonuçları kaygı nedeni olarak yaşayabilir.

Araştırmada Meslek lisesi ve Normal lise öğrencilerinin benlik saygısı puanları ve durumluluk-süreklilik kaygı düzeyleri arasındaki ilişki araştırılmıştır.

3.2. Evren.

Araştırmanın evreni , 200-2001 öğretim yılında Bursa Merkezinde bulunan;Atatürk Endüstri Meslek Lisesi ve Çelebi Mehmet Lisesinin 11. sınıfına devam eden 200 öğrenciden oluşmaktadır.

3.3. Örneklem.

Araştırma Bursa merkezinde, Atatürk Endüstri Meslek Lisesi ve Çelebi Mehmet Lisesinde okuyan 11. Sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Bursa merkez ilçesinde bulunan 1 meslek lisesi, 1 normal lise ve 200 öğrenci örneklemini oluşturmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması.

Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri toplam 25 maddeden oluşan tek aşamalı ölçeği içerir. Bireyin genel durumu ile ilgili olarak kendini nasıl hissettiğini betimlemesini; duruma ilişkin duygularını dikkate alarak cevaplaması gerekir.

Seçeneklerin ağırlık değerleri iki durumludur. Teste ilişkin anahtar hazırlanarak her soruya karşılık gelen doğru ifadeye bir puan verilir. Alınan toplam puan 4 ile çarpılır. Buna göre en yüksek puan 100 en düşük puan 20'dir.

Durumluluk-Süreklilik Kaygı Envanteri, toplam 40 maddeden oluşan iki ayrı ölçeği içerir. Durumluluk Kaygı Ölçeği bireyin belirli bir anda ve belirli koşullarda kendini nasıl hissettiğini betimlemesini; içinde bulunduğu duruma ilişkin duygularını dikkate alarak cevaplamasını gerektirir. Sürekli Kaygı Ölçeği ise bireyin genellikle nasıl hissettiğini betimlemesi gerekir. (Öner,1995)

Durumluk ve süreklilik her iki kaygı ölçeğinde de cevap seçenekleri 4 er tanedir. Seçeneklerin ağırlık değerleri 1' den 4' e kadar değişir. Ölçekler 20'şer ifadeden oluşmaktadır. Elde edilen puanın değeri 20 ile 80 arasında değişmektedir. Puanın yüksek olması kaygı seviyenin yüksek olduğuna işaret eder. Ölçeklerde iki tür ifade bulunur. Bunlara doğrudan ve tersine ifadeler diyebiliriz. Doğrudan ifadeler olumsuz duyguları, tersine dönmüş ifadeler ise olumlu duyguları dile getirir. Durumluluk kaygı ölçeğinde 10 tane tersine dönmüş ifade vardır. Bunlar ; 1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19, 20nci maddelerdir. Süreklilik kaygı ölçeğinde ise tersine dönmüş ifadeler 21, 26, 27, 30, 33, 36, 39'uncu maddelerdir. Durumluk-Süreklilik kaygı Ölçekleri bireysel ya da grup halinde uygulanabilir. Uygulamada zaman kısıtlaması yoktur.

Envanterde önce Durumluluk kaygı ölçeğinin verilmesi daha uygundur. Süreklilik kaygı ölçeği ikinci sırada verilmelidir. Bu sıralama, Durumluluk Kaygı Ölçeğinin testle ilgili yada test koşullarında ortaya çıkacak tedirginlik, vesvese ve heyecan gibi duygusal olaylara duyarlı olmasına dayanmaktadır. (Öner,1985) Durumluluk-Süreklilik Kaygı Envanteri Ek2’de verilmiştir.

3.5. Ölçme Araçları.

3.5.1. Coopesmith Benlik Saygısı Envanteri (Ek 1) :

3.5.2. Durumluluk-Süreklilik Kaygı Envanteri (Ek 2):

3.6. Veri Çözümleme Teknikleri

Öğrencilerin, mesleki yönelim ve mesleki belirsizlik karşısında benlik saygısı puanları ile durumluluk-süreklilik kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi tarama amacıyla toplanan verilerin ortalama puanları ve standart sapmaları analiz türü istatistiksel işlemler aracılığıyla çözümlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

1. Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri'nden, en yüksek puanlara sahip 30 öğrenci ve en düşük puana sahip 30 öğrencinin meslek lisesi ve normal lisede ortalama puanları; Tablo 1' de görüldüğü gibi sağlıklı benlik yapısına sahip meslek lisesi öğrencilerin (N= 30) puan ortalamaları $X=84.4$, sağlıklı benlik yapısına sahip normal lise öğrencilerinin (N= 30) puan ortalamaları 84.5 iken, Sağlıklı benlik yapısına sahip olmayan meslek lisesi öğrencilerinin (N= 30) ortalama puanları $X=42.4$, sağlıklı benlik yapısına sahip olmayan normal lise öğrencilerinin (N=30) ortalama puanları 45.6' dır.
2. Durumluluk-Süreklilik Kaygı Envanteri'ne göre ; sağlıklı benlik yapısına sahip meslek lisesi öğrencilerinin (N= 30) Tablo 2' de görüldüğü gibi meslek lisesi öğrencilerinin Durumluluk Kaygı Envanteri ortalama puanları $X= 42.6$, normal lise öğrencilerinin ortalama puanı $X= 48.6$ iken sağlıklı benlik yapısına sahip olmayan meslek lisesi öğrencilerinin ortalama puanları $X= 49.8$, normal lise öğrencilerinin ortalama puanları $X=49.92$ dur.
3. Durumluluk-Süreklilik Kaygı Envanteri' ne göre sağlıklı benlik yapısına sahip olan meslek lisesi öğrencilerinin Süreklilik Kaygı Envanteri ortalama puanları Tablo 3'de görüldüğü gibi $X= 36.8$, normal lise öğrencilerinin ortalama puanları $X= 38.8$, sağlıklı benlik yapısına sahip olmayan meslek lisesi öğrencilerinin ortalama puanları $X= 51.2$, normal lise öğrencilerinin ortalama puanları $X=51.7$ 'dir.

Uygulanan Cooper Smith Benlik Saygısı ve Durumluluk-Süreklilik Kaygı Envanteri verilerine göre;

1. Cooper Smith Benlik Saygısı Envanteri'ne göre;
  - a. Sağlıklı benlik yapısına sahip meslek lisesi öğrencilerinin ortalama puanları ile sağlıklı benlik yapısına sahip normal lise öğrencilerinin, ortalama puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
  - b. Sağlıklı benlik yapısına sahip olmayan meslek lisesi öğrencileri ile sağlıklı benlik yapısına sahip olmayan normal lise öğrencilerinin ortalama puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
2. Durumluluk-Süreklilik Kaygı Envanteri 'ne göre;
  - a. Sağlıklı benlik yapısına sahip olan meslek lisesi öğrencilerinin durumluk-süreklilik kaygı puanları ile sağlıklı benlik yapısına sahip normal lise öğrencilerinin durumluk-süreklilik kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
  - b. Sağlıklı benlik yapısına sahip olmayan meslek lisesi öğrencilerinin durumluluk-süreklilik kaygı envanteri puanları ile sağlıklı benlik yapısına sahip olmayan normal lise öğrencilerinin durumluluk-süreklilik kaygı envanteri puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
  - c. Sağlıklı benlik yapısı puanları yüksek olan meslek lisesi ve normal lise öğrencilerinin durumluluk-süreklilik kaygı envanteri puanları ile sağlıklı benlik yapısı puanları düşük olan meslek lisesi ve normal lise öğrencilerinin durumluluk- süreklilik kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırma örneklemini oluşturan meslek lisesi 11. sınıf öğrencileri ve normal lise 11.sınıf öğrencilerinin sağlıklı benlik yapısına sahip olama ve sağlıklı benlik yapısına sahip olamamaları ile durumluluk-süreklilik kaygı envanterine ilişkin bulguların yorumları yapılmıştır.

1. Copersmith Benlik Saygısı envanterine göre en yüksek puan alan meslek lisesi (N=30) öğrenci ile en yüksek puan alan normal lise (N=30) öğrencilerinin ortalama puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.
2. Durumluluk-Süreklilik Kaygı envanteri puanlarına göre; araştırmada 11. sınıf öğrencilerinden sağlıklı benlik yapısına sahip olan meslek lisesi öğrencilerinin ortalama puanları ile normal lise öğrencilerinin ortalama puanları arasında anlamlı fark görülmez iken, sağlıklı benlik yapısına sahip öğrenciler ile sağlıklı benlik yapısına sahip olamayan öğrencilerin ortalama puanları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, meslek lisesi ve normal lise öğrencilerini kapsayan araştırmanın sonuçlarına göre;

1. Araştırmanın birinci bulgusunda, öğrencilerin mesleğe yönelme yada mesleki kararsızlıklarının durumluluk-süreklilik kaygı puanında etkili olmadığı bulunmuştur.
2. Durumluluk-süreklilik kaygı durumunun bireyin sağlıklı benlik yapısı ile ilişki olduğu bulunmuştur.
3. Eğitim sisteminde Eğitim ve Öğretimin yanında bireyin sağlıklı benlik yapısına sahip olabilmesi için Rehberlik Hizmetlerinin gerekliliği bir kez daha gözler önüne gelmiştir.

Sonuçta, Bursa ili meslek lisesi ve normal lise öğrencilerinin kaygı düzeylerinin sağlıklı benlik yapısı ile ilişkili olduğu ve sağlıklı benlik yapısına sahip olmayan öğrencilerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu bulunmaktadır.

Bir ülkenin bilimsel ve uygarlık seviyesine ulaşmasında halkının sağlıklı ve düşünen bir toplum olmasının rolü yadsınamaz. Bu da halka verilen sağlık ve eğitim hizmetiyle gerçekleşmektedir. Sağlık, eğitim, iletişim,...vs. alanında psikolog ve psikolojik danışmanlık uzmanlarının yetersizliği, desteklenmemesi önemli bir açıktır.

Okullarda rehberlik hizmetlerinin temel amacı, Türk Milli Eğitiminin temel amaçları ve ilkeleri doğrultusunda, ders içi ve ders dışı eğitim ve öğretim faaliyetleri içinde öğrencinin;

- a. Problem çözme gücünü geliştirmesine, doğru karar verebilmesi, çevresi ile olumlu ilişkiler kurabilmesi ve bunu davranışa dönüştürebilmesi

- b. Ruhsal yönden sağlıklı ve topluma yararlı, kendini gerçekleştirmiş bir kişi olarak yetişmesi,
- c. Boş zamanlarını iyi kullanmada anlayış ve görüş kazanması,
- d. Türk Milli Eğitiminin öğrenci akışı (yöneltme) sistemi içinde, ilgi ve yeteneklerine uygun bir program seçmesi, mesleğe yönelmesi hususlarında kendine sürekli, sistemli yardım ve fırsatlar sağlamaktır. (M.E.B.,1997)

Ülkemiz geleceğinin teminatı olan gençlerimizi en iyi şekilde yetiştirmek için okullarda, yönetim ve öğretim kadrosunun yeterli olmadığı, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik hizmetlerini verecek bu alanda yetişmiş elemanlara ihtiyaç duyulduğu tüm eğitimciler tarafından kabul edilmektedir. Ülkemizde rehberlik hizmetleri, okullarımızdaki fiziki alan yetersizlikleri, hizmet alanının okul, öğrenci ve veliler tarafından yeterince tanınmayışı ve okullardaki öğrenci sayısına göre rehber öğretmen sayısının yetersiz olması gibi sebeplerle istenilen seviyeye getirilememiştir.

(M.E.B. 1987)

Üniversitelerde, psikoloji ve psikolojik danışmanlık birimlerinin yeterli uzman kadro ile desteklenerek yeni birimlerinin eklenmesi, eğitimde Psikolojik Danışman ve Rehberlik hizmetlerinin yeter sayıda istihdamı, periyodik aralıklarla öğretmenlerin rehberlik alanında hizmet içi eğitime alınması, sağlık ve sosyal yardım bakanlığı tarafından Psikolojik Danışmanlık birimlerinin Sağlık Ocağı ve ACS (Ana Çocuk Sağlığı) bünyelerine dahil edilmesi, ...vs ruh sağlığının ailede başlayıp, çocuğa ışık tutmasına ve dolayısıyla, sağlıklı düşünen bir toplum haline gelmesinde önemli katkılarda bulunacaktır.

EKLER

EK 1

Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri (SEI)

Aşağıda insanların kendileri ile ilgili bazı duygularını açıklayan ifadeler yer almaktadır. Bu cümlelerden size uygun olanlarını “benim gibi” ,uygun olmayanları “benim gibi değil” sütununa X işareti koyarak belirtiniz.

Benim Gibi	Benim gibi Değil	
( )	( )	1. Çevremde olup bitenlerden genellikle rahatsız olmam.
( )	( )	2. Başkalarını önünde konuşmak bana zor gelir.
( )	( )	3. Eğer elimde olsaydı kendimdeki pek çok şeyi değiştirmek isterdim.
( )	( )	4 Karar vermede fazla zorluk çekmem.
( )	( )	5. İnsanlar benimle konuşmaktan hoşlanırlar.
( )	( )	6. Evde kolayca moralim bozular.
( )	( )	7. Yeni şeylere kolay alışamam.
( )	( )	8. Yaşıtlarım arasında sevilen bir kişiyim.
( )	( )	9. Ailem genellikle duygularıma önem verir.
( )	( )	10. Başkalarının söylediğini kolaylıkla kabul ederim.
( )	( )	11. Ailem benden çok şey bekler.
( )	( )	12. Benim yerimde olmak oldukça zordur.
( )	( )	13. Hayatımın karmakarışık olduğuna inanıyorum.
( )	( )	14. Genellikle başkaları düşüncelerimi kabul ederler.
( )	( )	15. Kendimi yetersiz buluyorum.
( )	( )	16. Sık sık evden kaçmayı düşünüyorum.
( )	( )	17. Yaptığım işten çoğunlukla memnun olmam.
( )	( )	18. Başkaları kadar güzel/yakışıklı değilim.
( )	( )	19. Söylenecek sözüm varsa onu söylemekten çekinmem.
( )	( )	20. Ailem benim duygularımı anlar.
( )	( )	21. Çok sevilen bir kimse değilim.
( )	( )	22. Genellikle ailemin beni dışladığını hissediyorum.
( )	( )	23. Yaptığım şeyler genellikle cesaretimi kırar.
( )	( )	24. Sık sık keşke başka biri olsam diye düşünürüm.
( )	( )	25. Güvenilir bir kişi olmadığımı düşünüyorum.

EK 2

Durumluluk Kaygı Ölçeği

KENDİNİ DEĞERLENDİRME FORMU

C.D.Spielberger, R.L.Gorsuch ve R.Lushene tarafından İngilizce olarak geliştirilmiş ve Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümünde Necla ÖNER ve Ayhan LECOMPTE tarafından Türkçe'ye adapte edilmiştir.

STAI FORM TX-1

İsim : Cinsiyet : Yaş : Meslek : Tarih:

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da o anda nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını karalamak suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Her hangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarfetmeksizin anında nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

	Hiç	Biraz	Çok	Tamamiyle
1. Şu anda sakinim				
2. Kendimi emniyette hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
3. Şu anda sinirlerim gergin	(1)	(2)	(3)	(4)
4. Pişmanlık duygusu içindeyim.	(1)	(2)	(3)	(4)
5. Şu anda huzur içindeyim	(1)	(2)	(3)	(4)
6. Şu anda hiç keyfim yok.	(1)	(2)	(3)	(4)
7. Başıma geleceklerden endişe ediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
8. Kendimi dinlenmiş hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
9. Şu anda kaygılıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)
10. Kendimi rahat hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
11. Kendime güvenim var.	(1)	(2)	(3)	(4)
12. Şu anda asabım bozuk.	(1)	(2)	(3)	(4)
13. Çok sinirliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)
14. Sinirlerimin çok gergin olduğunu hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
15. Kendimi rahatlamış hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
16. Şu anada halimden memnunum.	(1)	(2)	(3)	(4)
17. Şu anda endişeliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)
18. Heyecandan kendimi şaşkına dönmüş hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
19. Şu anda sevinçliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)
20. Şu anda keyfim yerinde.	(1)	(2)	(3)	(4)

EK 3

Sürekli Kaygı Ölçeği

KENDİNİ DEĞERLENDİRME FORMU

C.D.Spielberger, R.L.Gorsuch ve R.Lushene tarafından İngilizce olarak geliştirilmiş ve Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümünde Necla ÖNER ve Ayhan LECOMPTE tarafından Türkçe'ye adapte edilmiştir.

STAI FORM TX-1

İsim : Cinsiyet : Yaş : Meslek : Tarih:

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da o anda nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını karalamak suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Her hangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarfetmeksizin anında nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

	Hiç	Biraz	Çok	Tamamiyle
21. Genellikle keyfim yerindedir	(1)	(2)	(3)	(4)
22. Genellikle çabuk yorulurum	(1)	(2)	(3)	(4)
23. Genellikle kolay ağlarım	(1)	(2)	(3)	(4)
24. Başkaları kadar mutlu olmak isterim.	(1)	(2)	(3)	(4)
25. Çabuk karar vermediğim için fırsatları kaçıırırım	(1)	(2)	(3)	(4)
26. Kendimi dinlenmiş hissederim	(1)	(2)	(3)	(4)
27. Genellikle sakin, kendime hakim ve soğukkanlıyım	(1)	(2)	(3)	(4)
28. Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
29. Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)
30. Genellikle mutluyum.	(1)	(2)	(3)	(4)
31. Her şeyi ciddiye alır ve etkilenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
32. Genellikle kendime güvenim yoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)
33. Genellikle kendimi emniyette hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
34. Sakıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım	(1)	(2)	(3)	(4)
35. Genellikle kendimi hüzünlü hissederim	(1)	(2)	(3)	(4)
36. Genellikle hayatımdan memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)
37. Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder	(1)	(2)	(3)	(4)
38. Hayal kırıklıklarını öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam	(1)	(2)	(3)	(4)
39. Aklı başında ve kararlı bir insanım	(1)	(2)	(3)	(4)
40. Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin eder.	(1)	(2)	(3)	(4)

EK 3

Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları

MADDE 5- Tür Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılaplarına ve Anayasasının başlangıcında ifadesini bulan Türk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan milli, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
  2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı bir şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere , hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
  3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;
- Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı seçkin bir ortağı yapmaktır.

MADDE 6- Meslek ve teknik ortaöğretim kurumlarının amaç ve görevleri Milli Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak;

- a. Bütün öğrencilere ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları arama ve yurdun ekonomik,sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilinci ve gücünü kazandırmak;

- b. Öğrencileri çeşitli program ve okullarla ilgi, beceri ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda hem mesleğe hem de yükseköğretime ya da hayata ve iş alanlarına hazırlamak;
- c. İş ve hizmet alanlarının gereksinimi olan orta düzeyde meslek elemanlarını yetiştirmek;
- d. Çevrenin eğitim ve öğretim gereksinimini karşılamak, okul da yapılan meslek eğitimini iş ve hizmet hayatının gerektirdiği koşullarda gerçekleştirmek, gerektiğinde bir kısım derslerin endüstri, iş ve hizmet kurumlarında yapılmasını sağlamak ve çevre okul işbirliği kurmaktır.

TABLO 1

COOPERSMITH BENLİK SAYGISI ENVANTERİNE GÖRE MESLEK LİSESİ VE NORMAL LİSE 11. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PUANLARININ ORTALAMA VE STANDART SAPMA

	Meslek lisesi			Normal Lise	
	N	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Benlik Saygısına Sahip	30	84.4	5.0	84.6	4,8
Benlik Saygısına Sahip Değil	30	42.81	7.5	41.2	6,2

TABLO 2

SAĞLIKLI BENLİK YAPISI PUANLARI YÜKSEK SAHİP MESLEK LİSESİ VE NORMAL LİSE 11. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DURUMLULUK-SÜREKLİLİK KAYGI PUANLARININ ORTALAMA VE STANDART SAPMA

	Süreklilik Kaygı			Durumluluk Kaygı	
	N	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Meslek lisesi	30	36.8	6.7	42.6	8.3
Normal Lise	30	38.8	5.7	48.6	5.6

TABLO 3

SAĞLIKLI BENLİK YAPISI PUANLARI DÜŞÜK MESLEK LİSESİ VE NORMAL LİSE 11. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DURUMLULUK-SÜREKLİLİK KAYGI PUANLARININ ORTALAMA VE STANDART SAPMA

	Süreklilik Kaygı			Durumluluk Kaygı	
	N	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Meslek lisesi	30	51.2	8.8	49.8	4.9
Normal Lise	30	51.7	7.5	49.9	6.8

KAYNAKLAR

Akkoyun, F.,1988, Kendini Gerçekleştirme ve Kaygı, Ankara Üniv. Eğitim Bilimleri Dergisi, 21. 1-2

Arık,A., 1996. Motivasyon ve Heyecana Giriş, Çağatay Kitabevi, İstanbul

Bakırcıoğlu, R.,1994, İlköğretim , Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Turhan Kitabevi, 96-97, Ankara,

Baykan, Ö.,1998, Lise Öğrencilerinin Mesleki Yönelimleri ve Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki, Kocaeli Üniv.,Eğitim Bilimleri,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,

Cevizci, A., 1997. Felsefe Sözlüğü. Ekin Kitabevi , 413-414, Ankara.

Cüceloğlu, D.,1997. İnsan ve Davranışı. Remzi Kitabevi, İstanbul.

Franscati El Kitabı,1980, Bilimsel ve Teknik Çalışmaların Ölçülmesi, Değişim Yayınları, Ankara.

Freud, S. 1994. Psikanalize Giriş Dersleri, Öteki Matbaası, 434-454, Ankara.

Freud, S. 1998. Psikanalize Yeni Giriş Ders Notları, Öteki Matbaası, 108-140, Ankara.

Freud, S., 1998. Psikopatoloji Üzerine, Öteki Matbaası, 33-56, Ankara.

Fromm, E., 1995, Özgürlükten Kaçış, Öteki Matbaası, Ek:257-275, Ankara.

Geçtan,E., 1988, Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar, 159-167, Remzi Kitabevi, İst.

Gonder, M.J., ve Gordiner, H.W., 1993, Çocuk ve Ergen Gelişimi, İmge Kitabevi, Ankara.

Horney, K., 1998, Çağımız Nevrotik Kişiliği , Öteki Matbaası, 32-47, Ankara.

Horney, K., 1998, Psikanalizde Yeni Yollar, Öteki Matbaası, 32-47, Ankara.

Kağıtçıbaşı, Ç., 1988, İnsan ve İnsanlar, Evrim Kitabevi, Ankara.

Kasatura,İ., 1998, Kişilik ve Özgüven, Evrim Yayınevi, 102, Ankara.

Kuzgun,Y., 1997-7, Rehberlik ve Psikolojik Danışma, ÖSYM Yayınları, Ankara.

Kuzgun,Y., 1972, DTCF Felsefe Araştırma Dergisi, 10. Cilt

Köknel,Ö.,ve diğerleri, 1993, Davranış Bilimleri,İst.Üniv.,56-95, Rektörlük Yayınları, No:3741

Köknel,Ö., 1995, Kişilik, Altın Kitaplar Basımevi, 133-138,İst.

Nelson-Jones, R., 1982, The Theory and Practice of Counseling Psychology, Casell Educational Limited.

Öner ,N. ve LeCompte, A., 1985, Durumluluk-Süreklilik Kaygı Envanteri El Kitabı, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, No: 333, İstanbul

Özgüven, İ.E., 1999, Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik, PDREM Yayınları, Ankara

Özgüven, İ.E., 1999, Psikolojik Testler, PDREM Yayınları, Ankara.

Sinangil, H.K., Marmara Üniv. İktisadi Ve İdari Bilimler Fak. İşletme Bölümü

Tan,H., 1992, Psikolojik Yardım İlişkiler, M.E.B., Ankara.

Yeşilyaprak,B.1998, Eğitsel ve Mesleki Rehberlik, Gazi Üniversitesi. Yayınları, Ankara.

Yörükoğlu, A., 1997, Çocuk Ruh Sağlığı, Özgür Yayınları, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

1969, Bursa doğumluyum. İlk ve ortaöğrenimime Bursa'da başlayıp, 1985 yılında Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümünde devam ettim.

1998 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümünde Yüksek Lisans Programına başladım.

Halen, Gönül-Cem Çocuk Evi'nde okul öncesi Eğitim Departmanı ve Atatürk Endüstri Meslek Lisesi'nde sözleşmeli olarak Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik servisinde görev yapmaktayım.

Bursa 4.1.2001

Gönül Ekren

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**